

KLASA: 025-01/12-01/01

URBROJ: 386-01-12-02

Izvješće o radu Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu u 2011. godini

Kako je učinkovitost hitne medicinske službe (HMS) jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete cjelokupne zdravstvene zaštite svake zemlje, a kako je u našem zdravstvenom sustavu već godinama prisutna nezadovoljavajuća ocjena stanja u djelatnosti hitne medicine, dugo se aktivno radilo kroz brojna povjerenstva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (MZSS) na razradi koncepcije cjelovite reorganizacije službe. Rezultat jedne od takvih inicijativa bilo je donošenje „Pravilnika o uvjetima, organizaciji i načinu rada izvanbolničke hitne medicinske pomoći“ 2003. godine, kojim su po prvi puta utvrđeni uvjeti, organizacija i način rada izvanbolničke HMS u našoj zemlji. Taj Pravilnik je samo djelomično zaživio u praksi te je bio dobra podloga za definiranje reforme HMS, kao jednog od prioritetnih područja obuhvaćenih Nacionalnom strategijom razvitka zdravstva 2006.-2011. Polazeći od utvrđenog neujednačenog stanja (organizacije, resursa, educiranosti, opreme) u RH, konačno je započeta reforma HMS sa vizijom jednake dostupnosti, organizacije učinkovitog i suradničkog sustava izvanbolničke i bolničke HMS te unapređenja i ujednačenja kvalitete uvođenjem standarda rada. Srž reforme je jedinstveni sustav koji objedinjuje organizaciju HMS u svakoj županiji te na području cijele RH, a koji se temelji na standardima suvremene hitne medicine, planskim potrebama i uvažava naše ekonomske i ljudske potencijale.

Hrvatski zavod za hitnu medicinu (HZHM) je krovna zdravstvena ustanova koja stručno objedinjava, usmjerava i koordinira rad hitnih službi u RH, a od svog osnutaka daje stručnu podršku provedbi reforme HMS. Zavod je započeo s radom imenovanjem privremene ravnateljice 7. svibnja 2009. godine. Danas je u zavodu stalno zaposleno 12 radnika. Polazeći od europskog principa supsidijarnosti organizacijom županijskih zavoda za hitnu medicinu (ŽZHM) omogućena je decentralizacija ovlasti i obveza na razini županija.

Osim stručne podrške reformi, HZHM temeljem zakonskih ovlasti obavlja cijeli niz poslova koji su preduvjet za ustrojavanje i kontinuirano funkcioniranje HMS sukladno standardima suvremene hitne medicine, da nabrojimo samo neke od njih: predlaže ministru uvjete, organizaciju i način obavljanja hitne medicine; prati i analizira mjere hitne medicine u RH; predlaže program mjera zdravstvene zaštite; predlaže ministru mrežu hitne medicine; utvrđuje standarde opreme i vozila; utvrđuje obvezujuće standarde operativnih postupaka, protokole rada i algoritme postupanja; utvrđuje standarde za hitni medicinski prijevoz cestom, zrakom i vodom; prati, analizira i nadzire ujednačenu provedbu standarda kvalitete rada i opremljenosti u svim ŽZHM; predlaže i oblikuje edukacijske programe cjeloživotnog obrazovanja/trajne izobrazbe te sudjeluje u provedbi i nadzire edukaciju i stručno usavršavanje zdravstvenih radnika hitne medicine; provodi edukaciju stanovništva; prati i provodi stručna i znanstvena istraživanja iz hitne medicine; prikuplja i analizira podatke za godišnju analizu rada hitne medicine; vodi

registre iz područja hitne medicine; surađuje sa svim ustanovama na područjima koja uključuju HMS; koordinira, stručno usmjerava i nadzire rad ŽZHMM itd.

Kako je reforma HMS složen i višegodišnji proces koji u svojoj provedbi uključuje nekoliko faza, tijekom dosadašnjeg rada u koordinaciji HZHMM neke su faze već uspješno okončane, a neke tek treba provesti. Od samog osnivanja HZHMM surađuje sa MZSS na ispunjenju Ugovora o zajmu broj 7598 HR za *Projekt unapređenja hitne medicinske pomoći i investicijskog planiranja u zdravstvu*, sklopljenog između RH i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, posebice u okviru Komponente 1: Razvoj hitne medicinske pomoći.

Standardi prostora, radnika i opreme

HZHMM izradio je i predložio ministru zdravstva i socijalne skrbi bazičan dokument koji definira osnovne minimalne standarde prostora, radnika i opreme u djelatnosti HMS. „Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje djelatnosti hitne medicine“ donesen je 11. svibnja 2010. godine („Narodne novine“ broj 58/2010), a izmijenjeni pravilnik donesen je 13. travnja 2011. godine („Narodne novine“ broj 42/2011).

Mreža hitne medicine

U suradnji sa svim jedinicama područne (regionalne) samouprave, MZSS, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatskom liječničkom komorom i Hrvatskom komorom medicinskih sestara HZHMM je izradio prijedlog mreže hitne medicine, koja je predviđela povećanje punktova T1 tima (95 punktova umjesto dotadašnjih 55), uvođenje novih 51 T2 timova te smanjenje dežurstava i pripravnosti u kojima participiraju timovi opće medicine. Za potrebe funkcioniranja predložene mreže predviđeno je u HMS zapošljavanje dodatnih 62 liječnika (ukupno 524 liječnika u odnosu na prijašnjih 462 liječnika), dodatnih 345 medicinskih sestara-medicinskih tehničara (ukupno 1199 u odnosu na prijašnjih 854) te smanjenje broja vozača za 223 (ukupno 494 u odnosu na prijašnjih 717) za koje je predviđena prekvalifikacija ili odlazak u sanitetski prijevoz. Mreža je prihvaćena 16. ožujka 2011. godine („Narodne novine“ broj 31/2011), a izmjene su donesene u listopadu („Narodne novine“ broj 118/2011) i prosincu 2011. godine („Narodne novine“ broj 139/2011).

Županijski zavodi za hitnu medicinu

Sukladno svojoj obvezi stručne koordinacije i nadzora, a prema utvrđenom hodogramu osnivanja ŽZHMM, HZHMM u suradnji sa županijama i svim relevantnim institucijama usmjerava i daje kontinuiranu stručnu potporu osnivanju zavoda. Sve županije donijele su Odluke o osnivanju županijskih zavoda za hitnu medicinu.

ŽZHMM započeli su sa radom u Vukovarsko-srijemskoj, Brodsko-posavskoj, Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Krapinsko-zagorskoj, Karlovačkoj, Primorsko-goranskoj, Istarskoj, Zadarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Unatoč tada važećoj zakonskoj obvezi da se odvoji sanitetski prijevoz od hitne medicinske djelatnosti Grad Zagreb, Osječko-baranjska i Splitsko-dalmatinska županija to nisu učinili, ali su dobili pozitivno mišljenje MZSS na početak rada zavoda.

Uvjete za početak rada ispunili su ŽZHMM u Međimurskoj, Sisačko-moslavačkoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj županiji, a u najskorije vrijeme očekuje se podnošenje zahtjeva za utvrđivanje uvjeta za početak rada ŽZHMM u Kopriivničko-križevačkoj, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji.

Stalnim nadzorima i uvođenjem praćenja indikatora kontrole kvalitete HZHM kontrolira rad i provedbu standarda kvalitete rada te opremljenosti u osnovanim ŽZHMM te je tijekom 2011. godine učinjeno 47 nadzora.

Objedinjeni hitni bolnički prijem (OHBP)

Projekt unapređenja hitne medicinske pomoći i investicijskog planiranja u zdravstvu se u segmentu bolničke djelatnosti odnosi na organizaciju i opremanje OHBP u zdravstvenim ustanovama na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini. Od 33 zdravstvene ustanove u kojima se planira funkcioniranje OHBP, njih 8 već ima OHBP koji odgovaraju uvjetima u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje djelatnosti hitne medicine. Izrađena je kompletna snimka stanja postojećih odjela hitne medicine u ostalih 25 zdravstvenih ustanova te započeta izrada idejnog rješenja sa procjenom troškova planiranih zahvata za osam akutnih bolnica. U ovom projektu zadatku HZHM također daje stručnu potporu pružateljima usluga, a u radu projektnog tima zaduženog za provedu zadatka sudjeluje i predstavnik HZHM. Izrađene su tehničke karakteristike i raspisan natječaj za nabavu opreme za OHBP.

Vozila i oprema

HZHM utvrdio je standarde vozila, opreme i vizualnog identiteta vozila uvažavajući standarde suvremene hitne medicine i europske norme, a financijska sredstva za nabavu vozila i opreme osigurana su iz zajma Svjetske banke. Nabava vozila i opreme dio je *Projekta unapređenja hitne medicinske pomoći i investicijskog planiranja u zdravstvu*. Ugovorena je nabava ukupno 128 potpuno opremljenih vozila za hitne medicinske intervencije, do sada je isporučeno 78 vozila na korištenje ŽZHMM koji su započeli ili će uskoro započeti s radom, a isporuka ostali 50 vozila očekuje se polovicom siječnja 2012. godine.

U tijeku je implementacija sustava za automatsko pozicioniranje vozila u Bjelovarsko-bilogorskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Požeško-slavonskoj županiji. HZHM aktivno sudjeluju u definiranju potreba te provođenju postupka nabave za medicinsku opremu potrebnu za početak rada OHBP.

Standardi operativnih postupaka, protokola rada i algoritama postupanja

2010. godine donesene su Nacionalne smjernice za izvanbolničko liječenje opekline, koje su tiskane i dostupne u elektronskom obliku.

2011. godine objavljen je priručnik „Temeljni hitni medicinski postupci“, koji predstavlja standard za rad medicinskih sestara-medicinskih tehničara u HMS. Priručnik je podijeljen svim medicinskim sestrama/medicinskim tehničarima koji rade u djelatnosti hitne medicine, a putem prezentacija u svim županijama HZHM intenzivno radi na upoznavanju struke sa priručnikom. Na temelju priručnika „Temeljni hitni medicinski postupci“ snimljen je također i vizualni edukacijski materijal.

„Hrvatski indeks prijema hitnog poziva za medicinsku prijavno-dojavnu jedinicu (MPDJ)“ izdan je i javno prezentiran 15. rujna 2011. godine. Indeks predstavlja smjernice za rad medicinskim dispečerima, koje im omogućuju ispravno i dosljedno dodjeljivanje prioriteta svakom dolaznom hitnom medicinskom pozivu. Uzimajući u obzir izuzetno dobru ocjenu prilagodbe norveškog indeksa hitnog zbrinjavanja u hrvatski indeks te preporuku predstavnika Fondacije Laerdal koja je nositelj licence norveškog indeksa, Ministarstvo zdravlja Republike Slovenije zamolilo je suradnju i pomoć HZHM u prilagodbi norveškog indeksa u slovenski indeks prijema hitnog poziva za MPDJ.

Završena je izrada protokola i smjernica za rad u djelatnosti hitne medicine na osnovi međunarodno priznatih standarda te se objava materijala očekuje u ožujku 2012. godine. Za sve postupke snimljen je i edukacijski materijal.

Edukacija

HZHM je stručno sudjelovao u izradi „Pravilnika o specijalističkom usavršavanju doktora medicine“ („Narodne novine“ broj 111/09), kojim je u RH uvedena specijalizacija iz hitne medicine. MZSS je promoviralo 156 liječnika u specijaliste hitne medicine, a do sada je odobrilo 21 specijalizaciju iz hitne medicine od čega je 9 liječnika započelo sa provođenjem programa specijalizacije.

U okviru *Projekta unapređenja hitne medicinske pomoći i investicijskog planiranja u zdravstvu* osmišljeni su, predloženi i oblikovani edukacijski programi, kao i pripadajući radni materijali za cjeloživotno obrazovanje/trajnu izobrazbu djelatnika HMS-a u Hrvatskoj, koji su započeli u listopadu 2011. godine sa tečajevima za izobrazbu djelatnika koji rade na MPDJ. Djelatnici HZHM-a također sudjeluju u organizaciji i provedbi radionica obnove znanja za osoblje izvanbolničke HMS (doktora medicine bez specijalizacije iz hitne medicine, medicinskih sestara-medicinskih tehničara bez dodatnog stručnog specijalističkog usavršavanja iz hitne medicinske pomoći i vozača koji rade u izvanbolničkoj HMS), osoblje dispečerske HMS i osoblje OHBP (doktora medicine bez specijalizacije iz hitne medicine, medicinskih sestara-medicinskih tehničara bez dodatnog stručnog specijalističkog usavršavanja iz hitne medicinske pomoći).

Iz kredita Svjetske banke u okviru navedenog projekta nabavljene su lutke za edukaciju radnika HMS, za koje je HZHM izradio specifikacije i tehničke karakteristike.

U rujnu 2011. godine održan je trening za voditelje i instruktore osoblja MPDJ, a do sada su pod nadzorom HZHM održana četiri tečaja za djelatnike MPDJ te je u narednoj godini potrebno održati još šest tečajeva.

U suradnji sa medicinskim fakultetima i stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora te stručnim udrugama organizirani su poslijediplomski tečajevi trajne edukacije i radionice obnove znanja namijenjeni liječnicima i medicinskim sestrama/medicinskim tehničarima.

HZHM sudjeluje u obrazovanju predavača Hrvatskog crvenog križa iz predmeta prva pomoć.

U suorganizaciji HZHM, HLZ i Hrvatske udruge medicinskih sestara slijedeće godine održat će se Kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem, na kojemu će biti predstavljeno sve do sada učinjeno i promovirane smjernice.

Radi edukacije stanovništva u smislu bolje informiranosti o HMS, HZHM je izdao letak „Hitna medicinska pomoć“, sa jednostavnim i lako razumljivim informacijama o službi i nizom savjeta za građane kada i kako pozvati hitnu službu. Letci su dostavljeni županijskim uredima za zdravstvo i njihovim Savjetima za zdravlje, koji će letak predstaviti građanima i distribuirati na svom području. Pored toga, nastoji se gostovanjem na televizijskim i radijskim emisijama te u tiskanim medijima prezentirati i približiti građanima rad i reorganizaciju HMS.

Registri i medicinski informacijski sustav (MIS)

U svrhu uspostavljanja jedinstvenog registra djelatnika HMS koji do sada nije postojao, prikupljeni su i obrađeni opsežni podaci, te je izrađen registar, a u pripremi su i ostali registri iz područja hitne medicine, koji će se razvijati paralelno sa informatizacijom HMS.

HZHM bio je zadužen za definiranje stručnih potreba i zahtjeva za oblikovanje i implementaciju MIS-a za HMS u okviru *Projekt unapređenja hitne medicinske pomoći i investicijskog*

planiranja u zdravstvu. Predstavnicima HZHM također sudjeluju u radu stručnog tijela koje u ime MZSS zajedno sa predstavnicima Svjetske banke radi na provedbi ove aktivnosti, koju je potrebno ubrzati.

Suradnja sa drugim institucijama

HZHM je sudjelovao u pripremi i sklapanju Sporazuma o suradnji, proširenju i unapređenju radio-komunikacijske mreže MUPNet-TETRA sa Ministarstvom unutarnjih poslova, te je potpisan ugovor između ministarstava koji omogućuje korištenje TETRA sustava za potrebe HMS.

HZHM od veljače 2011. godine aktivno sudjeluju u radu Radne skupine za planiranje i pripremu projekta „Poboljšanje sustava telemedicine i hitne medicine“ u okviru Operativnog programa za regionalnu konkurentnost za razdoblje 2014.-2020.

Potpisan je sporazum o suradnji između HZHM i Sekcije reševalcev v zdravstvu Slovenije, koja djeluje u okviru Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije i Zveza strokovnih društva medicinskih sestri, babilic in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Međusobna suradnja predstavlja važan uzajamni interes kojim će se ostvariti kvalitetnije stručno osposobljavanje zdravstvenih djelatnika te unaprjeđenje zdravstvene kulture stanovništva.

Radi se u suradnji sa Agencijom za civilno zrakoplovstvo na Pravilniku o medicinskoj službi na aerodromu.

Na kraju valja naglasiti kako je potrebno žurno nastaviti sa svim započetim aktivnostima, a dodatni napor posebno uložiti u ubrzanje rada na edukaciji svih djelatnika koji sudjeluju u radu HMS i informatizaciji cijelog sustava. Mišljenja samo da je neophodno donijeti Zakon o hitnoj medicinskoj službi, kako bi se njime stvorio pravni okvir za djelatnost hitne medicine u RH.

U Zagrebu, 25. siječnja 2012.

RAVNATELJICA

Prim.mr.sc. Maja Grba-Bujević, dr.med.

spec. anesteziologije, reanimatologije i intenzivne medicine

spec. hitne medicine